

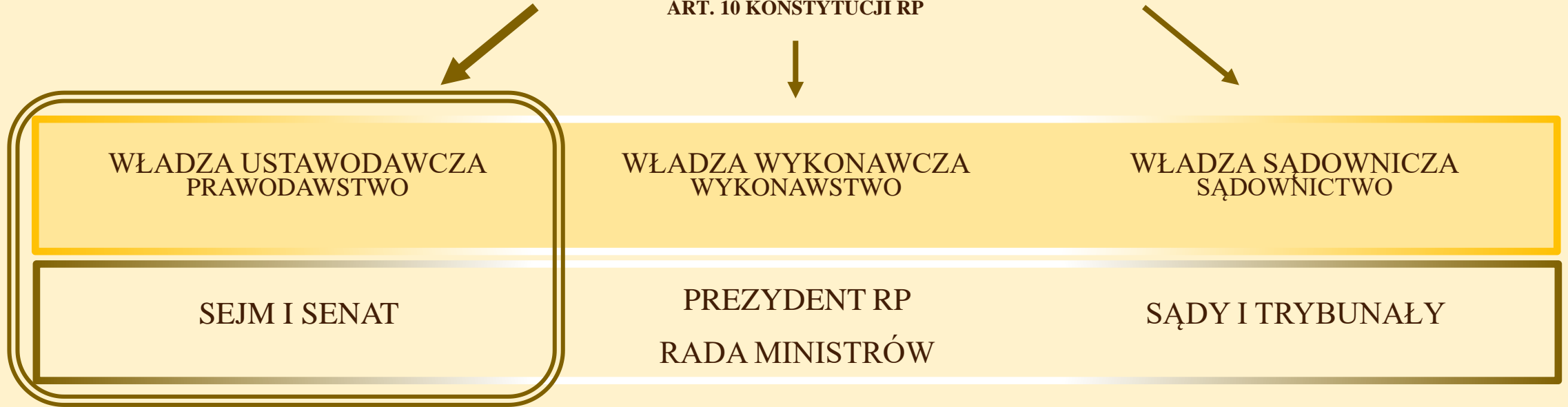
PRAWO KONSTYTUCYJNE

SEMESTR LETNI 2019/2020

mgr Anna Kuchciak

ZASADA PODZIAŁU WŁADZY

ART. 10 KONSTYTUCJI RP

art. 95 ust. 1 Konstytucji RP

Władzę ustawodawczą w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sejm i Senat.

ZASADA SUWERENNOŚCI NARODU

ART. 4 KONSTYTUCJI

RP

DEMOKRACJA PRZEDSTAWICIELSKA

DEMOKRACJA BEZPOŚREDNIA

P A R L A M E N T

G E N E Z A

DWUIZBOWOŚĆ PARLAMENTU (BIKAMERALIZM)

S E J M + S E N A T

(po 1946 r. parlament jednoizbowy;
w 1989 r. przywrócono Senat.)

DWUIZBOWOŚĆ NIERÓWNORZĘDNA (NIESYMETRYCZNA) – zob. szerzej: wyrok TK z 23 lutego 1999 r., sygn. K 25/98

brak równouprawnienia (silniejsza pozycja Sejmu)

proces ustawodawczy, np.: art. 120 Konstytucji RP, art. 121 ust. 3 Konstytucji RP;
art. 98 ust. 3 i 4 Konstytucji RP :

3. *Sejm może skrócić swoją kadencję uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby posłów. Skrócenie kadencji Sejmu oznacza jednocześnie skrócenie kadencji Senatu. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio.*

4. *Prezydent Rzeczypospolitej, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu, może w przypadkach określonych w Konstytucji zarządzić skrócenie kadencji Sejmu. Wraz ze skróceniem kadencji Sejmu skrócona zostaje również kadencja Senatu.*

+

Z G R O M A D Z E N I E N A R O D O W E

art. 114 Konstytucji RP

1. *W przypadkach określonych w Konstytucji Sejm i Senat, obradując wspólnie pod przewodnictwem Marszałka Sejmu lub w jego zastępstwie Marszałka Senatu, działają jako Zgromadzenie Narodowe.*

2. *Zgromadzenie Narodowe uchwala swój regulamin.*

(w Konstytucji RP nie określono jednoznacznie charakteru ustrojowego Zgromadzenia Narodowego (różne stanowiska))

Uchwała Zgromadzenia Narodowego z dnia 6 grudnia 2000 r. Regulamin Zgromadzenia Narodowego zwołanego w celu złożenia przysięgi przez nowo wybranego Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2000 r. Nr 40, poz. 774);
Uchwała Zgromadzenia Narodowego z dnia 29 maja 2014 r. Regulamin Zgromadzenia Narodowego zwołanego w celu wysłuchania orędzia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. z 2014 r., poz. 397).

w przypadkach określonych w Konstytucji RP

(enumeracja kompetencji)

art. 140 Konstytucji RP

Prezydent Rzeczypospolitej może zwracać się z orędziem do Sejmu, do Senatu lub do Zgromadzenia Narodowego. Orędzia nie czyni się przedmiotem debaty.

+ art. 130 Konstytucji RP, art. 131 ust. 2 pkt 4 Konstytucji RP, art. 145 Konstytucji RP.

AUTONOMIA PARLAMENTARNA

(ZASADA AUTONOMII PARLAMENTU)

ASPEKT FORMALNY

REGULAMINOWA

art. 112 Konstytucji RP :

Organizację wewnętrzną i porządek prac Sejmu oraz tryb powoływania i działalności jego organów, jak też sposób wykonywania konstytucyjnych i ustawowych obowiązków organów państwowych wobec Sejmu określa regulamin Sejmu uchwalony przez Sejm.

art. 124 Konstytucji RP :

Do Senatu stosuje się odpowiednio przepisy art. 110, art. 112, art. 113 i art. 120.

REGULAMIN SEJMU (SENATU) → forma **U C H W A Ł Y**

↓
Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (t.j.: M.P. z 2019 r., poz. 1028 ze zm.);
Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 listopada 1990 r. - Regulamin Senatu (t.j.: M.P. z 2018 r., poz. 846 ze zm.).

↓
art. 120 Konstytucji RP

Sejm uchwała ustawy zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, chyba że Konstytucja przewiduje inną większość. W tym samym trybie Sejm podejmuje uchwały, jeżeli ustawa lub uchwała Sejmu nie stanowi inaczej.

Projekt uchwały Sejmu może być wniesiony przez: Prezydium Sejmu, komisję sejmową lub co najmniej 15 posłów podpisujących projekt (poza wyjątkami określonymi w Regulaminie Sejmu) na podst. art. 33 Regulaminu Sejmu

ASPEKT MATERIALNY

zob. orzeczenie TK z 26 stycznia 1993 r., sygn. U 10/92;
wyrok TK z 14 kwietnia 1999 r., sygn. K 8/99.

PERSONALNA
BUDŻETOWO - FINANSOWA
TERYTORIALNA
JURYSDYKCYJNA

ZASADA KADENCYJNOŚCI

zob. orzeczenie TK z 23 kwietnia 1996 r., sygn. K. 29/95;
wyrok TK z 26 maja 1998 r., sygn. K. 17/98

art. 98 ust. 1 Konstytucji RP

Sejm i Senat są wybierane na czteroletnie kadencje. Kadencje Sejmu i Senatu rozpoczynają się z dniem zebrania się Sejmu na pierwsze posiedzenie i trwają do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji.

tzw. okres międzykadencyjny

4 – LETNIA KADENCJA

A L E :

t z w . **SAMOROZWIĄZANIE**
(uchwała Sejmu o tzw. samorozwiązaniu)

<4

**SKRÓCENIE KADENCJI SEJMU RP
PRZEZ PREZYDENTA RP**

(postanowienie Prezydenta RP publikowane w Dz. U.)

art. 98 ust. 3 Konstytucji RP

Sejm może skrócić swoją kadencję uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby posłów. Skrócenie kadencji Sejmu oznacza jednoczesne skrócenie kadencji Senatu. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio.

art. 98 ust. 4 Konstytucji RP

Prezydent Rzeczypospolitej, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu i Marszałka Senatu, może w przypadkach określonych w Konstytucji zarządzić skrócenie kadencji Sejmu. Wraz ze skróceniem kadencji Sejmu skrócona zostaje również kadencja Senatu.

+ art. 144 ust. 3 pkt 3 Konstytucji RP
(p r e r o g a t y w a)

OBLIGATORYJNE

art. 155 ust. 2 Konstytucji RP

W razie nieudzielenia Radzie Ministrów wotum zaufania w trybie określonym w ust. 1, Prezydent Rzeczypospolitej skracą kadencję Sejmu i zarządza wybory.

FAKULTATYWNE

art. 225 Konstytucji RP

Jeżeli w ciągu 4 miesięcy od dnia przedłożenia Sejmowi projektu ustawy budżetowej nie zostanie ona przedstawiona Prezydentowi Rzeczypospolitej do podpisu, Prezydent Rzeczypospolitej może w ciągu 14 dni zarządzić skrócenie kadencji Sejmu.

+ art. 98 ust. 5 Konstytucji RP

Prezydent Rzeczypospolitej, zarządzając skrócenie kadencji Sejmu, zarządza jednocześnie wybory do Sejmu i Senatu i wyznacza ich datę na dzień przypadający nie później niż w ciągu 45 dni od dnia zarządzenia skrócenia kadencji Sejmu. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje pierwsze posiedzenie nowo wybranego Sejmu nie później niż na 15 dzień po dniu przeprowadzenia wyborów.

brak dod. przesłanek, w każdym momencie

ALE: art. 228 ust. 7
Konstytucji RP

>4

art. 228 ust. 7 Konstytucji RP

W czasie stanu nadzwyczajnego oraz w ciągu 90 dni po jego zakończeniu nie może być skrócona kadencja Sejmu, przeprowadzane referendum ogólnokrajowe, nie mogą być przeprowadzane wybory do Sejmu, Senatu, organów samorządu terytorialnego oraz wybory Prezydenta Rzeczypospolitej, a kadencje tych organów ulegają odpowiedniemu przedłużeniu. Wybory do organów samorządu terytorialnego są możliwe tylko tam, gdzie nie został wprowadzony stan nadzwyczajny

ZASADA DYSKONTYNUACJI PRAC PARLAMENTU

brak bezpośredniego umocowania w Konstytucji RP

zob. postanowienie TK z 17
grudnia 2007 r., sygn. Pp 1/07

wyjątki:

- art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli,
- art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora,
- art. 21 ustawy z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej,
- art. 126g Regulaminu Sejmu,
- art. 148e Regulaminu Sejmu.

~~ZASADA
SESYJNOŚCI~~
do 1989 r.

ZASADA PERMANENCJI

art. 98 ust. 1 Konstytucji RP
Sejm i Senat obradują na posiedzeniach.

istnieje możliwość zwoływania posiedzeń izby
w trakcie całej kadencji

art. 173 ust. 1-5 Regulaminu Sejmu

1. *Posiedzenia Sejmu odbywają się w terminach ustalonych przez Prezydium Sejmu lub uchwałą Sejmu.*
2. *Porządek dzienny posiedzenia Sejmu ustala Marszałek Sejmu, po wysłuchaniu opinii Konwentu Seniorów.*
3. *Wnioski o uzupełnienie porządku dziennego mogą zgłaszać kluby, koła oraz grupy co najmniej 15 posłów, przedstawiając je Marszałkowi Sejmu w formie pisemnej do godziny 21.00 dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia posiedzenia Sejmu.*
4. *W przypadku braku jednolitej opinii Konwentu Seniorów w sprawie porządku dziennego posiedzenia, w spornych punktach porządku rozstrzyga Sejm, po przedstawieniu sprawy przez Marszałka Sejmu. Głosowanie nie jest poprzedzone debatą ani zadawaniem pytań.*
5. *Wnioski nieuwzględnione przez Marszałka Sejmu, o których mowa w ust. 3, stają się przedmiotem rozstrzygnięcia przez Sejm w terminie nieprzekraczającym czterech miesięcy od dnia ich złożenia.*

**PORZĄDEK
DZIENNY**

Regulamin Sejmu → Dział III *Posiedzenia Sejmu*

ZASADA JAWNOŚCI PRAC PARLAMENTARNYCH

art. 113 Konstytucji RP

Posiedzenia Sejmu są jawne. Jeżeli wymaga tego dobro państwa, Sejm może bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, uchwalić tajność obrad.

art. 172 Regulaminu Sejmu

1. *Posiedzenia Sejmu są jawne. Jawność posiedzeń Sejmu zapewnia się w szczególności poprzez:*
 - 1) *wcześniejsze informowanie opinii publicznej o posiedzeniach Sejmu,*
 - 2) *umożliwienie prasie, radiu i telewizji sporządzania sprawozdań z posiedzeń Sejmu,*
 - 3) *umożliwienie publiczności obserwowania obrad Sejmu z galerii w sali posiedzeń Sejmu, na zasadach określonych przez Marszałka Sejmu w przepisach porządkowych.*
2. *Sejm, na wniosek Prezydium Sejmu lub co najmniej 30 posłów, może uchwalić tajność obrad, jeżeli wymaga tego dobro Państwa.*
3. *Sejm rozstrzyga o tajności obrad bez udziału publiczności i przedstawicieli prasy, radia i telewizji, po wysłuchaniu uzasadnienia wniosku - bez debaty. Uchwała o tajności obrad podejmowana jest bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów.*

ORGANY SEJMU

(ORGANIZACJA WEWNĘTRZNA SEJMU)

Regulamin Sejmu → Dział I Przepisy ogólne → Rozdział 3 Organy Sejmu

art. 9 Regulaminu Sejmu

Organami Sejmu są:

- 1) Marszałek Sejmu,
- 2) Prezydium Sejmu,
- 3) Konwent Seniorów,
- 4) komisje sejmowe.

art. 4 Regulaminu Senatu

Organami Senatu są:

1) Marszałek Senatu;

2) Prezydium Senatu; → tworzą: Marszałek i wicemarszałkowie (art. 5 Regulaminu Senatu)

3) Konwent Seniorów; → tworzą: Marszałek, wicemarszałkowie oraz senatorowie – przedstawiciele klubów senackich oraz przedstawiciele porozumień (o których mowa w art. 21 ust. 5 Regulaminu Senatu), a także klubów parlamentarnych jeżeli skupiają co najmniej 7 senatorów. (art. 16 Regulaminu Senatu)

4) komisje Senatu. → stałe (lista – art. 15 Regulaminu Senatu)/nadzwyczajne (art. 13 Regulaminu Senatu)

poza katalogiem organów z art. 4: Marszałek-Senior, wicemarszałkowie Senatu, sekretarze Senatu (m. in. art. 7, 17, 30 Regulaminu Senatu)

MARSZAŁEK SEJMU

art. 110 ust. 1 Konstytucji RP

Sejm wybiera ze swojego grona Marszałka Sejmu i wicemarszałków.

art. 4 ust. 1-3 Regulaminu Sejmu

WYBÓR MARSZAŁKA NA I POSIEDZENIU SEJMU

1. Po złożeniu przez posłów ślubowania Marszałek-Senior przeprowadza wybór Marszałka Sejmu.
2. Kandydata na Marszałka Sejmu może zgłosić co najmniej 15 posłów. Poseł może poprzeć tylko jedną kandydaturę.
3. Sejm wybiera Marszałka Sejmu bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

+ art. 10a i art. 10b Regulaminu Sejmu

art. 110 ust. 2 Konstytucji RP

Marszałek Sejmu przewodniczy obradom Sejmu, strzeże praw Sejmu oraz reprezentuje Sejm na zewnątrz. → zob. art. 10 Regulaminu Sejmu!

POZA KATALOGIEM SEJMOWYCH ORGANÓW

(z art. 9 Regulaminu Sejmu)

MARSZAŁEK-SENIOR

art. 1 Regulaminu Sejmu

1. Pierwsze posiedzenie nowo wybranego Sejmu otwiera Marszałek-Senior powołany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej spośród najstarszych wiekiem posłów.

2. Marszałek-Senior pełni funkcję do wyboru Marszałka Sejmu.

3. Podczas pierwszego posiedzenia Sejmu poseł zajmuje miejsce na sali obrad Sejmu według rozdziału miejsc ustalonego przez Marszałka-Seniora.

4. Przed wyborem Marszałka Sejmu mogą być rozpatrywane tylko wnioski formalne.

+ art. 2 ust. 2 Regulaminu Sejmu

Marszałek-Senior przeprowadza złożenie ślubowania poselskiego oraz wybór Marszałka Sejmu przy pomocy powołanych przez siebie w tym celu, spośród najmłodszych wiekiem posłów, sekretarzy tymczasowych w liczbie niezbędnej do dokonania tych czynności

WICEMARSZAŁKOWIE SEJMU

Sejm ustala liczbę wicemarszałków w drodze uchwały (projekt uchwały może wnieść co najmniej 15 posłów). Wybory wicemarszałków zarządza Marszałek Sejmu, a do ich wyboru stosuje się odpowiednio art. 4 ust. 2-5 Regulaminu Sejmu (na podst. art. 5 Regulaminu Sejmu).

art. 10 ust. 3 Regulaminu Sejmu

Marszałka Sejmu w zakresie przez niego określonym zastępują wicemarszałkowie Sejmu.

+ art. 10a ust. 5 i art. 10b Regulaminu Sejmu

ORGANY SENATU

SEKRETARZE SEJMU

art. 6 Regulaminu Sejmu

1. Sejm wybiera 20 sekretarzy Sejmu.

2. Kandydatów na sekretarzy Sejmu zgłasza Prezydium Sejmu.

3. Wybór sekretarzy Sejmu odbywa się łącznie, chyba że Sejm postanowi inaczej.

4. Do odwołania sekretarza Sejmu stosuje się odpowiednio przepisy ust. 2 i 3.

art. 178 Regulaminu Sejmu

Obradami Sejmu kieruje Marszałek lub w jego zastępstwie wicemarszałek, przy pomocy dwóch sekretarzy Sejmu.

art. 179 ust. 2 Regulaminu Sejmu

Posłowie, którzy zamierzają wziąć udział w dyskusji nad określonym punktem porządku dziennego, zapisują się do głosu u sekretarza Sejmu prowadzącego listę mówców.

+ art. 188 ust. 3-5 Regulaminu Sejmu

PREZYDIUM SEJMU

(DEKONSTYTUCJONALIZACJA)

po wejściu w życie Konstytucji RP z 1997 r.

art. 11 Regulaminu Sejmu

Prezydium Sejmu tworzą Marszałek i wicemarszałkowie.

MARSZAŁEK + WICEMARSZAŁKOWIE

art. 12 Regulaminu Sejmu

Prezydium Sejmu:

- 1) *ustala plan prac Sejmu, po zasięgnięciu opinii Konwentu Seniorów,*
- 2) *ustala tak zwane tygodnie posiedzeń z wyprzedzeniem co najmniej 3-miesięcznym,*
- 3) *dokonyje wykładni Regulaminu Sejmu, po zasięgnięciu opinii Komisji Regulaminowej, Spraw Poselskich i Immunitetowych,*
- 4) *opiniuje sprawy wniesione przez Marszałka Sejmu,*
- 5) *organizuje współpracę między komisjami sejmowymi i koordynuje ich działania,*
- 6) *ustala zasady organizowania doradztwa naukowego na rzecz Sejmu i jego organów, powoływania doradców sejmowych oraz korzystania z opinii i ekspertyz,*
- 6a) *określa przypadki, w których dokument w postaci elektronicznej spełnia wymóg formy pisemnej wynikający z przepisów Regulaminu Sejmu,*
- 7) *podejmuje inne czynności wynikające z Regulaminu Sejmu.*

+ art. 13 Regulaminu Sejmu

KONWENT SENIORÓW

art. 15 ust. 1 Regulaminu Sejmu

W skład Konwentu Seniorów wchodzi: Marszałek, wicemarszałkowie, przewodniczący lub wiceprzewodniczący klubów oraz przedstawiciele porozumień, o których mowa w art. 8 ust. 5, a także klubów parlamentarnych, jeśli reprezentują co najmniej 15 posłów oraz kół parlamentarnych reprezentujących w dniu rozpoczęcia kadencji Sejmu osobną listę wyborczą.

art. 14 Regulaminu Sejmu

Konwent Seniorów jest organem zapewniającym współdziałanie klubów w sprawach związanych z działalnością i tokiem prac Sejmu.

+ art. 16 Regulaminu Sejmu

KOMISJE SEJMOWE

art. 110 ust. 3 Konstytucji RP

Sejm powołuje komisje stałe oraz może powoływać komisje nadzwyczajne.

art. 17 Regulaminu Sejmu

1. *Komisje sejmowe są organami powołanymi do:*

- 1) *rozpatrywania i przygotowywania spraw stanowiących przedmiot prac Sejmu,*
 - 2) *wyrażania opinii w sprawach przekazanych pod ich obrady przez Sejm, Marszałka Sejmu lub Prezydium Sejmu.*
2. *Komisje sejmowe są organami kontroli sejmowej w zakresie określonym Konstytucją i ustawami.*

art. 20 ust. 1 Regulaminu Sejmu

Sejm, na wniosek Prezydium Sejmu po zasięgnięciu opinii Konwentu Seniorów, w drodze uchwały, wybiera skład osobowy poszczególnych komisji.

art. 111 Konstytucji RP

1. *Sejm może powołać komisję śledczą do zbadania określonej sprawy.*
2. *Tryb działania komisji śledczej określa ustawa*

+ art. 20 ust. 2-5 Regulaminu Sejmu

K O M I S J E

STAŁE

powoływane na początku kadencji Sejmu, działają **przez całą kadencję**;
 lista komisji stałych: art. 18 Regulaminu Sejmu, np. Komisja Ustawodawcza, Komisja do Spraw Petycji, Komisja Finansów Publicznych;
 przedmiotowy zakres działania określa załącznik do Regulaminu Sejmu.

NADZWYCZAJNE

art. 19 ust. 1 Regulaminu Sejmu:
Sejm może powoływać i odwoływać komisje nadzwyczajne; powołując takie komisje, Sejm określa cel, zasady i tryb ich działania
 + zob. art. 86b oraz art. 90-95 Regulaminu Sejmu

PODKOMISJE

art. 165 ust. 1 Regulaminu Sejmu:
Komisje mogą ze swojego składu powoływać podkomisje, określając ich skład oraz zakres działania; powołanie podkomisji stałej wymaga zgody Prezydium Sejmu.
 + zob. art. 165 ust. 2 + art. 41-42 (przy postępowaniu z projektami ustaw i uchwał) Regulaminu Sejmu

ŚLEDZCZE

art. 111 Konstytucji RP

1. *Sejm może powołać komisję śledczą do zbadania określonej sprawy.*
2. *Tryb działania komisji śledczej określa u s t a w a .*

zob. wyrok TK z 22 września 2006 r., sygn. U 4/06

ustawa z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej
 (t.j.: Dz. U. z 2016 r., poz. 1024)

S E J M O W A komisja śledcza

- powoływana: do zbadania określonej sprawy, **bezwzględną większością głosów**;
- w skład komisji może wchodzić **do 11 członków**,
- związanie zakresem przedmiotowym, który został określony w uchwale o jej powołaniu.

na podst. art. 2 oraz art. 8 ustawy o komisji śledczej

+ Regulamin Sejmu → Dział II *Postępowanie w Sejmie* → Rozdział 11a *Komisja śledcza*

! W Y J Ą T E K OD ZASADY DYSKONTYNUACJI PRAC PARLAMENTU:
 art. 21 ustawy z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej !

FUNKCJA KONTROLNA SEJMU

art. 95 ust. 2 Konstytucji RP

Sejm sprawuje kontrolę nad działalnością Rady Ministrów w zakresie określonym przepisami Konstytucji i ustaw. → **Sejm**, ale NIE Senat!

m.in.:

art. 111 Konstytucji RP – **komisja śledcza**

art. 115 Konstytucji RP – interpelacje, zapytania poselskie i pytania w sprawach bieżących
 Regulamin Sejmu

→ Dział III *Posiedzenia Sejmu*

Rozdział 4
Interpelacje, informacje bieżące, zapytanie poselskie i pytania w sprawach bieżących

art. 226 Konstytucji RP – udzielenie/nieudzielenie Radzie Ministrów absolutorium

art. 158 Konstytucji RP } wotum
 art. 159 Konstytucji RP } nieufności

Prezentacja została przygotowana na podstawie:

- Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: komentarz*, Warszawa 2012;
- Banaszak B., *Prawo konstytucyjne*, Warszawa 2015;
- Garlicki L., *Polskie prawo konstytucyjne: zarys wykładu*, Warszawa 2016;
- Jabłoński M., Jarosz-Żukowska S., *Prawo konstytucyjne w formie pytań i odpowiedzi*, Wrocław 2003.